

Een themanummer over

De Noordzee

Doelstelling van 'De Levende Natuur'

Het informeren over ontwikkelingen in onderzoek, beheer en beleid op het gebied van natuurbehoud en natuurbeheer, die van belang zijn voor Nederland en België. De artikelen zijn vooral gebaseerd op eigen ecologisch onderzoek, ervaring of waarneming van de auteurs.

Verkrijgbaarheid themanummer Noordzee

Te bestellen door € 9,- over te maken op rekeningnummer 81935 (NL) of P.R. 000-1701789-21 (B) t.n.v. Abonnementenadministratie De Levende Natuur, Wageningen o.v.v. 'DLN-Noordzee, sept.2009' en uw adres. Voor vragen: administratie@delevendenatuur.nl Zie ook www.delevendenatuur.nl

Abonnement

€ 28,50 per jaar (6 nummers) voor Nederland en België
€ 33,00 per jaar voor overige landen
€ 45,00 per jaar voor instellingen en bedrijven.
€ 9,90 per jaar voor studenten en promovendi (kopie college- of PhD.studentkaart meesturen).

Te verkrijgen door het bedrag over te maken op giro 81935 (voor Nederland) of P.R. 000-1701789-21 (voor België) t.n.v. Abonnementenadministratie De Levende Natuur, Wageningen, o.v.v. 'Nieuwe abonnee'.

Een jaargang loopt van januari t/m december. Abonnementen worden stilzwijgend verlengd, tenzij zij schriftelijk bij de abonnementen-administratie zijn opgezegd vóór 15 oktober.

Donaties

Al vanaf € 12,00 per jaar bent U donateur van de Stichting De Levende Natuur. U kunt uw bijdrage overmaken op giro 81935 (voor Nederland) of P.R. 000-1701789-21 (voor België) t.n.v. Abonnementenadministratie De Levende Natuur, Wageningen, o.v.v. 'Donateur'.

Abonnementenadministratie

Postbus 618, 6700 AP Wageningen
tel. 0317 - 42 78 93
e-mail: administratie@delevendenatuur.nl

Wat weten we eigenlijk van de Noordzee?

We kunnen er vissen vangen en vieren de eerste Haringvangst met Vlaggetjesdag in Scheveningen.

De zee vormt een mooie transportroute voor veel scheepvaartverkeer.

We kunnen er grote hoeveelheden zand winnen, niet alleen om onze duinen te versterken, maar ook voor betonindustrie enz. We kunnen er ook gas winnen en plaatsen daarvoor platforms. Van recenter datum is het plaatsen van windturbines in die machtig mooie wijde watervlakte...

Maar wat zit er onder die oppervlakte? Soms wordt dit zichtbaar en zijn er strandingen van walvisachtigen, zoals de Bruinvis. Of vinden we massale hoeveelheden Amerikaanse mesheften tussen het algenschuim, maar moeten beter zoeken naar andere schelpen, zoals nonnetjes, of eikapsels van roggen. De veelzijdigheid van de natuur van de Noordzee is echter veel groter en dat geldt ook voor de bedreigingen voor deze natuur. De publiciteit over de Noordzee blijft ten onrechte vaak beperkt tot vis en visserij. In dit themanummer is getracht de veelzijdigheid van de Noordzee als grootste natuurgebied van Nederland te belichten. Welke gevolgen hebben (het plaatsen van) windturbines, zandsuppleties, scheepvaart, afval en andere sporen van menselijk gebruik voor deze biodiversiteit? Welk beleid is er rond de bescherming van flora en fauna in de Noordzee en is dat afdoende?

Aanleiding voor het verschijnen van dit nummer vormt de instelling van een aantal beschermde gebieden in het Nederlandse deel van de Noordzee alsmede de aandacht die de Natuurbalans van 2008 gaf aan de Noordzee. Ook in het Belgische deel van de Noordzee zijn beschermde gebieden aangewezen.

Rijkswaterstaat Dienst Noordzee verleende subsidie voor dit themanummer.

De themaredactie bestond uit Waldo Broeksma (RWS-Noordzee), Sylvia van Leeuwen (op persoonlijke titel), Han Lindeboom (IMARES Wageningen UR), Lisa van der Veen (Stichting De Noordzee) Irma Knevel, Bart van Tooren & Isa Schimmel (alle drie De Levende Natuur).

In één van de volgende nummers:

Themanummer over ganzen In de afgelopen 30 jaar is het aantal overwinterende ganzen in Nederland spectaculair toegenomen; de sterke groei van populaties broedende en overzomerende ganzen is van recentere datum. Je zou kunnen zeggen dat het natuurbeleid ten aanzien van ganzen succesvol is geweest. Maar de toename van de 'zomer-ganzen' plaatst natuurbeherend Nederland meer en meer voor een dilemma. Er zijn inmiddels verschillende bestrijdingsmethoden toegepast om de problemen beheersbaar te maken, met wisselend succes. In dit themanummer zullen de verschillende kanten rond de ganzenontwikkeling worden belicht. Over welke ontwikkelingen hebben we het nu precies? Welke onderdelen van het beleid zijn geslaagd en waar gaat het mis? En hoe is de situatie in Vlaanderen? Wat betekenen deze ontwikkelingen voor andere diersoorten en de vegetatie? Wat kunnen we in de toekomst nog verwachten? Is het huidige beleid inmiddels aan een bijstelling toe?

- Flora en avifauna in de Gelderse Vallei • Witte bacteriematten in de Grevelingen
- Friesche Veen • Amerikaanse Vogelkers

- 246** Gebiedsbescherming en biodiversiteit in de Noordzee
H.J. Lindeboom, H.J.L. Heessen, M.S.S. Lavaleye & M.F. Leopold
- 253** De Bruinvis in de Noordzee: ongrijpbaar visvarken verstrikt in visnetten en regelgeving
C.J. Camphuysen & A. Trouwborst
- 257** Haaien en roggen in de Noordzee
H.J.L. Heessen & J.R. Ellis
- 261** Eikapsels van roggen, zeldzamer dan ooit
A.W. Gmelig Meyling
- 263** De Noordkromp
R. Witbaard
- 266** Onderwatergeluid: één van de grootste bedreigingen van zeedieren
R.A. Kastelein
- 270** Wulk en Purperslak, naast TBT bedreigd door visserij en zandsuppletie
C.C. ten Hallers-Tjabbes & A.W. Gmelig Meyling
- 273** Klimaatverandering in de Noordzee: gevolgen voor vis
I. Tulp, R. van Hal, R. ter Hofstede & A.D. Rijnsdorp
- 277** De Noordzee ontdekken met Coastwatch
I. Span
- 278** Zwerfvuil in de Noordzee: klein afval met grote gevolgen
J.A. van Franeker
- 280** Zandwinning en kustsuppleties: het samengaan van kustverdediging en natuurbescherming
G.M. Janssen & M.J.C. Rozemeijer
- 284** Offshore windenergie: effecten op vogels
S. Dirksen, K.L. Krijgsveld & R.C. Fijn
- 288** Onderwaternatuur op harde substraten in de Noordzee
S. Bouma, W.M. Liefveld, W. Lengkeek & H.W. Waardenburg
- 290** Groen licht voor vogels
J. Marquenie, F. van de Laar & H. Poot
- 292** Visserijbeleid en natuurbeschermingsbeleid: één zee, twee werelden
A. Blees-Booij & S.J. van Leeuwen
- 296** Interview; Ruimte genoeg op zee
R. Nijland Interview met Pavel Klinckhamers (Greenpeace) en Johan Nooitgedagt (Nederlandse Vissersbond)
- 298** Gebiedsbescherming in een variabel ecosysteem, problemen en mogelijkheden in de Noordzee
H.J. Lindeboom
- 302** Bescherming van biodiversiteit in de Noordzee: beleid en beheer
M. Harte & W. Broeksma
- 307** Aanwijzing beschermde gebieden op de Noordzee
M.M. Giesen
- 310** Beleid tot behoud mariene biodiversiteit Noordzee: werkt het ook?
S.J. van Leeuwen & J.P. Beck
- 315** Beschermde gebieden: ambitie nodig!
T.J.A. Rammelt
- 318** Herstelmogelijkheden voor de Noordzee
B.F. van Tooren, W. Broeksma, S.J. van Leeuwen, H.J. Lindeboom, H.L. Schimmel – ten Kate & L. van der Veen
- 323** Mededeling ZKO
- 324** Internationale verdragen en kaarten beschermde gebieden
- 326** Uit de gebieden van Staatsbosbeheer
Deze pagina is samengesteld en gefinancierd door Staatsbosbeheer

opgericht in maart 1896
ISSN 0024-1520

Hoofredacteur
Dr. B.F. van Tooren

Themaredactie Noordzee
Drs. W. Broeksma
Drs. S.J. van Leeuwen
Prof.dr. H.J. Lindeboom
Drs. L. van der Veen
Dr. I.C. Knevel
Dr. B.F. van Tooren
Drs. H.L. Schimmel-ten Kate

Redactie
Dr. M.C.C. de Graaf
Drs. J.C.E.W. Hooijmeijer
Dr. A.J.M. Jansen
Dr. I.C. Knevel
Ir. H.R. Nijland
Drs. P.J. van der Reest
Drs. P.C. Schipper
Drs. J. Van Uytvanck
Dr. L. Vanhecke
Drs. T.J. Verstraal

Eindredactie
Drs. H.L. Schimmel-ten Kate
Lekkumerweg 87, 9081 AK Lekkum
tel.: 058 - 267 39 46
fax: 058 - 266 68 56
e-mail: redactie@delevendenatuur.nl

Internet
www.delevendenatuur.nl

Bestuur
Prof.dr. J.P. Bakker, *voorzitter*
Community and Conservation Ecology Group, RU Groningen
Ing. S. Rintjema, *secretaris*, It Fryske Gea, afd. natuurkwaliteit
B.W.A.F.H. van den Boom BSc., *penningmeester*
Vereniging Natuurmonumenten
Drs. J.M.S. Perryck
Geldersch Landschap & Geldersche Kasteelen
Ir. M.J. van Tweel,
Ecologisch adviesbureau Van Tweel.

Vormgeving
Jan A. Veenman, Sint-Michielsgestel

Druk
Ten Brink, Meppel

Biofolie
De sealing is composteerbaar en kan dus in de groencontainer

Overname van artikelen
na overleg met de redactie

Richtlijnen voor auteurs
zijn te verkrijgen bij de eindredactie of www.delevendenatuur.nl

Advertenties
Informatie over tarieven en plaatsingsmogelijkheden is te vinden op www.delevendenatuur.nl of een e-mail naar advertenties@delevendenatuur.nl